

AFSTANDELIJKHEID TROEF IN 'TEOREMA'

■ TONEEL

Zijn komst is als een openbaring, zijn vertrek slaat een gapend gat. Wie is die mysterieuze bezoeker in *Teorema* van Pier Paolo Pasolini? De Italiaanse dichter en cineast gaf daarop geen antwoord. Niet in zijn film uit 1968, en evenmin in zijn gelijknamige boek. Wat telt – ook in de bewerking van Toneelgroep Amsterdam – is het effect dat deze naamloze figuur heeft op de rijke familie waar hij te gast is.

Italiaanse statigheid is in het decor van Jan Versweyveld vervangen door een meer modernistische chic, met grijze tinten en strakke lijnen. In deze ruimte leven fabrieksdirecteur Paolo, zijn vrouw Lucia en hun kinderen Pietro en Odetta hun ogenschijnlijk comfortabele leven. Totdat een telegram aankondigt: 'Morgen kom ik'. Hun charismatische bezoeker (Chico Kenzari) blijkt op ieder van hen een aantrekkingskracht uit te oefenen die zij niet kunnen negeren.

Huishoudster Emilia (Frieda Pittoors) valt er als eerste aan ten prooi, gevolgd door alle anderen. Van verleiding lijkt geen sprake: het is meer dat zij hun eigen (seksuele) remmingen loslaten in antwoord op de belangeloze liefde die hun gast hen schenkt.

Na zijn afscheid zijn ze rijker, maar ook armer. Nu zij weten wat ze missen, is de leegte ondraaglijk.

Emila lijkt dat lijden met een masochistische gelukzaligheid te ondergaan, Lucia (Chris Nietvelt) zoekt compensatie in vluchtige seks en dochter Odetta (Hadewych Minis) vervalt tot catatonische waanzin. Zoon Pietro (Eelco Smits) ontpopt zich op zijn beurt tot getormenteerd kunstenaar. Eigenlijk laat dat alles je koud. Totdat Jacob Derwig het als vader Paolo uitschreeuwt van frustratie en wanhoop, als de spreekwoordelijke roepende in de woestijn.

Even weet deze begenadigde acteur zo de afstandelijkheid van *Teorema* te doorbreken en redt daarmee in zekere zin de voorstelling. In de re-

gie van Ivo van Hove lijkt de nogal kille vorm van *Teorema* echter een bewuste keuze, die wordt weerspiegeld door een op het toneel vertoonde natuurdocumentaire. We bestuderen deze mensen alsof we naar een vreemde diersoort kijken, onderstrepen die beelden. Interactie tussen de personages is er intussen nauwelijks. Ze leven in een klinische werkelijkheid, waarin ze vooral zichzelf en hun eigen handelingen beschrijven.

Hun toelichting lost niet alle raadsels op, maar doet toch enigszins afbreuk aan het originele mysterie. Daarnaast week de soundtrack voor een strijkkwartet en straaljagerlawaai, en maakte de broeierigheid van Pasolini's film plaats voor een flinke portie naakt vlees. Over de effectiviteit van die ingrepen valt te twifelen. Soms is meer gewoon minder.

Marco Weijers

Info: www.toneelgroepamsterdam.nl

★★★★☆

■ Aantrekkingskracht staat centraal in 'Teorema'.

